

RIIGIKOHUS

HALDUSKOLLEEGIUM

KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number	3-3-1-75-15
Määruse kuupäev	19. november 2015
Kohtukoosseis	Eesistuja Ivo Pilving, liikmed Tõnu Anton, Indrek Koolmeister, Viive Ligi ja Jüri Põld
Kohtuasi	Otto Albert de Voogdi kaebus Politsei- ja Piirivalveameti keskkriminaalpolitsei rahapesu andmebüroo 24. märtsi 2014. a ettekirjutuse nr 1-9/1011 tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja Otto Albert de Voogd Vastustaja Politsei- ja Piirivalveamet
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 18. juuni 2015. a otsus haldusasjas nr 3-14-50581
Menetluse alus Riigikohtus	Otto Albert de Voogdi kassatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Kaasata Rahandusministeerium, Siseministeerium, Eesti Pank ja Finantsinspektsioon haldusasjas nr 3-3-1-75-15 arvamuse andmiseks ning kohustada neid kohtuistungil osalema.
2. Kaasatud haldusorganitel anda oma kirjalik arvamus hiljemalt 11. jaanuariks 2016.
3. Korraldada asjas kohtuistung 11. veebruaril 2016 kell 11.00.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu andmebüroo (RAB) kohustas 24. märtsi 2014. a ettekirjutusega nr 1-9/1011 Otto Albert de Voogdi esitama RAB-ile kirjalikku teavet oma tegevuse kohta seoses internetileheküljega www.btc.ee, millel pakuti võimalust osta ja müüa teatud teenusepakkujate juures rahalist väärtust omavaid ühikuid nimega *bitcoin*. Ettekirjutuse adressaadile esitati kuus küsimust *bitcoin*'ide ostmise ja müümise teenuse osutamise kohta ning paluti esitada klientide andmed.

2. Otto Albert de Voogd esitas Tallinna Halduskohtule kaebuse, milles palus RAB-i ettekirjutuse tühistada.

3. Tallinna Halduskohus jättis 18. novembri 2014. a otsusega haldusasjas nr 3-14-50581 kaebuse rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohus jättis samas asjas 18. juuni 2015. a otsusega Otto Albert de Voogdi apellatsioonkaebuse rahuldamata.

4. Otto Albert de Voogd esitas Riigikohtule kassatsioonkaebuse, milles palus kohtute otsused tühistada ja kaebuse rahuldada. Riigikohtu 28. oktoobri 2015. a määrusega võeti kassatsioonkaebus menetlusse.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

5. Rahandusministeerium, Siseministeerium, Eesti Pank ja Finantsinspeksioon tuleb kaasata menetlusse arvamuse andmiseks. HKMS § 24 lg 1 p-st 4 tulenevalt võib kohus kaasata menetlusse arvamuse andmiseks haldusorgani, kelle arvamus või kelle valduses olev teave võib aidata kaasa asja lahendamisele. Kaasatavate haldusorganite avamused on vajalikud asja õigeks lahendamiseks, eelkõige *bitcoin*'i olemuse, õigusliku reguleerituse ning virtuaalse valuuta vahetamise tehingute üle järelevalve teostamise ulatuse mõistmiseks. Kaasatavad haldusorganid on otseselt või kaudselt seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alase õigusliku regulatsiooni väljatöötamise ja finantssüsteemi stabiilsuse tagamisega ning järelvalvet teostavate valitsusasutuste töö koordineerimisega. Kolleegium kohustab eelnimetatud haldusorganeid osalema kohtuistungil.

6. Kolleegium palub kaasatavatelt haldusorganitelt arvamust järgmiste küsimuste kohta:

- 1) Kas *bitcoin*'ide vahetamisteenuse tasu eest pakkuja, olenemata sellest, kas teenuse pakkuja vahendab ostjat ja müüjat või on ise *bitcoin*'ide ostjaks või müüjaks, on käsitatav rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 6 lg-s 4 sätestatud alternatiivsete maksevahendite teenuse pakkujana? Kas nimetatud norm laiendab rahapesuvastast järelevalvet ka krüptorahade (antud juhul *bitcoin*) müügitehinguid vahendavate isikute tegevusele olukorras, kus õigusakti väljatöötamise ja vastuvõtmise hetkel ei olnud *bitcoin*'e veel loodud?
- 2) Kas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2005/60/EÜ regulatsioon on kohaldatav *bitcoin*'ide vahetamisteenusele? Kui jah, siis millises ulatuses?
- 3) Kas RahaPTS § 6 lg 4 on vastavuses Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2005/60/EÜ mõtte ja eesmärgiga (eelkõige artiklitega 4 ja 5) ning rahvusvahelise rahapesu ja terrorismi rahastamisega võitleva organi rahapesuvastase töökonna ehk Financial Action Task Force (FATF) soovitusetega? Kas esineb vajadus eelotsuse küsimiseks Euroopa Kohtult?
- 4) Kui *bitcoin*'ide vahetamisteenuse pakkuja on käsitatav alternatiivsete maksevahendite teenuse pakkujana RahaPTS § 6 lg 4 mõttes ning seeläbi finantseerimisasutuseks, siis kas virtuaalsete valuutade vahetamisteenuse pakkuja tegevuse üle järelevalve teostamiseks on Eesti õiguslik regulatsioon teenusepakkuja ja järelevalveasutuste õiguste ja kohustuste sätestamisel kohane ja piisav ning põhiseaduse § 13 lg-s 2 sätestatud õigusselguse põhimõttega kooskõlas? Kas *bitcoin*'ide kui virtuaalse valuuta olemusest tulenevad eripärad eeldaksid õigusaktides (nt RahaPTS-s) järelevalve eriregulatsiooni kehtestamist?
- 5) Kas tulenevalt *bitcoin*'idega tehtavate tehingute vormistamise võimalikest eripäradest (nt *bitcoin* protokollist ja reeglitest tulenev tehingupoolte anonüümsus) on *bitcoin*'ide vahetamisteenuse pakkujal, arvesse võtmata seda, kas teenuse pakkuja vahendab *bitcoin*'ide ostjat ja müüjat või on ise *bitcoin*'ide ostjaks või müüjaks, õiguslik kohustus ja ka võimalus klientide andmeid talletada ja hoolsuskohustust järgida (nt klientide isikusamasust kontrollida)? Kui jah, siis millisel õiguslikul alusel ja millisel tehnilisel viisil, et oleks tagatud *bitcoin*'ide andmebaasis tehtavate tehingute anonüümsus?
- 6) Kuidas toimub *bitcoin*'ide ostu-müügitehingu puhul virtuaalse valuuta omandiõiguse üleminek ja selle registreerimine *bitcoin*'ide andmebaasis? Kui üldse, siis milliseid andmeid näeb ja saab kontrollida vahetamisteenuse pakkuja? Kas vahetusteenuse pakkuja näeb, millise isiku arvelduskontolt on laekunud raha *bitcoin*'iga tehtud tehingult?
- 7) Kas *bitcoin*'ide müügitehingule omase anonüümsuse põhimõtte vähendamist eeldava järelevalve-menetluse rakendamine oleks kooskõlas *bitcoin*'ide protokolliga ja reeglitega?
- 8) Kui RahaPTS-s finantseerimisasutusele ettenähtud hoolsusmeetmed kohalduvad *bitcoin*'ide vahetamisteenuse pakkujale ja eeldusel, et nende täitmine ei ole *bitcoin*'idega müügitehingute olemusest tulenevalt seaduses ettenähtud ulatuses võimalik, siis kas ettekirjutusega sellises ulatuses andmete nõudmine on proportsionaalne?

7. Soovi korral võivad haldusorganid võtta seisukoha ka küsimuste aluseks olevas haldusasjas kerkinud teiste õiguslike küsimuste ja vaidlustatud PPA ettekirjutuse õiguspärasuse kohta.

allkirjastatud digitaalselt
Tõnu Anton

allkirjastatud digitaalselt
Indrek Koolmeister

allkirjastatud digitaalselt
Viive Ligi

allkirjastatud digitaalselt
Ivo Pilving

allkirjastatud digitaalselt
Jüri Pöld